

בבא קמא ע"ז

רבי שמעון אומר פרה מטמא טומאת אוכלין הועיל והיתה לה שעת הכושר ואפילו שלא נפדה. ומביאה שסובר 'כל העומד לפדות כפדוי', כמו ששנינו בברייתא, רבי שמעון אומר²²⁹ פרה אדומה²³⁰ מטמא טומאת אוכלין²³¹, הואיל וכשנשחטה היתה לה שעה שהיתה ראויה לאכול, וירדה לה תורת אוכל. ואמר ריש לקיש, איזו שעת הכושר היתה לה? מפני שלרבי שמעון, פרה אדומה שנשחטה על גבי המערכה כמשפטה²³², יכולים לפדותה אם מצא אחרת יפה ממנה. ואע"פ שלא נפדתה, היא נעשית אוכל הואיל והיא ראויה לפדות. ומכאן שאומרים לפי רבי שמעון 'כל העומד לפדות כפדוי'.

ר"י רצה להעמיד אפ' בתמימים ר"ל סובר שכל שאינו במכירה אינו בטביחה ונחלקו לשיטתם אחריותם שגגב ושחט, חייב ד' וה'. והרי רבי שמעון אומר 'שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה! ושחיטת קדשים בחוץ היא שחיטה שאינה ראויה, וכיצד הוא חייב על הטביחה? ותירצה בשם רבי יוחנן, בשוחט תמימים בפנים שלא לשם בעלים, ולריש לקיש בשוחט בעלי מומים בחוץ. ומבאר את כעת הגמרא, מדוע

229 התוס' הקשו הרי ר"ש סובר שפרה אדומה היא קדשי בדק הבית וקדשי בדק הבית לא היוטבכלל העמדה והערכה ואפ' ללא הטעם שהיתה לה שעת הכושר אפשר לפדות את הפרה. ונראה לפרש שהכוונה היא לאחר ההואה שאין סברא לומר שאפשר לפדותה ללא הטעם שהיתה לה שעת הכושר לפני ההואה. ולפני הקבלה בכוס לא אומרים כל העומד להוות כמוהו דמי. התוס' מקשים מדוע לא נאמר שחיבת הקודש מכשרתו ומחשיבה לאוכל, ואפילו לר"ש שפרה היא קדשי בדק הבית מפני שגם בקדשי מזבח חיבת הקודש מועילה רק אחרי שקדשו בכלי. וגם בפרה שייכת חיבת הקודש. כמו שאומרים בזבחים שנתר ופרה הם כעפר וחיבת הקודש עושה אותם לאוכלי? ור"י תירץ שחיבת הקודש רק עושה דבר שאינו אוכל כמו נותר ופרה ועצים ולבונה. אבל דבר שהוא אוכל אבל אינו מטמא טומאת אוכלין לר"ש מפני שאינו אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים, אינו מטמא ע"י חיבת הקודש.

230 בכל הקדשים לא אומרים שיקבלו טומאה מחיים משום כל העומד להשחט כשחוט מכ"ש ממה שלא אומרים כל העומד להזרק כזרוק לפני שהתקבל בכוס. וקשה ששעיר המשתלח יקבל טומאה מחיים, לר"ש שאומר ששעיר המשתלח מותר בהנאה, מפני שהוא עומד להדחות והוא כדחוי. וי"ל שלא אומרים שכל העומד להעשות כעשוי בבעל חיים שאינו אוכל לעשותו לאוכל. תוס'.

231 רש"י הקשה בפ' אותו ואת בנו מדוע צריך את הטעם שהיתה לה שעת הכושר. הרי היא עצמה מטמאה אדם ובגדים. ותירץ שמדובר כשחיפה בפחות מכביצה אוכל ואם פרה מטמאה טומאת אוכלין מצטרף לבצק לכביצה. כמו שהגמרא מפרשת בדבר כזה בכריתות ובפ' דם שחיטה בבשר שחיפהו פחות מכביצה שמצטרף לקבל טומאה ממקום אחר. ור"י אומר שלא דייק מפני ששם יש נבילה כוית. ונראה שרש"י חזר בו כאן משיטתו שאוכל מקבל טומאה מן התורה בפחות מכביצה. ותוס' אומרים שאין לתרץ שפרה אינה מטמאה טומאה לטמא בגדים אלא את המתעסקים. שהרי היא מטמאה אוכלים ומשקים אפ' ללא הכשר הואיל וסופה לטמא טומאה חמורה. ור"י מתרץ שמה שסופה לטמא טומאה חמורה מועיל רק להחשיבה כמו שהוכשר במים וכאילו נגע בשרץ, אבל לא לעשות שאינו אוכל כאוכל. תוס'.

232 ומותר לפדותה אפילו מדרבנן. התוס' הקשו הרי לחכמים שחולקים ואומרים שאינה נפדית הוא רק מדרבנן אבל מדאורייתא היא נפדית, ומנין שר"ש חולק ומתיר גם מדרבנן. וי"ל שמי שאסר אסר אפילו מדרבנן כיון ששחט בהכשר קרבן. ומי שהתיר התיר אפ' מדאורייתא עד שיעשו את הזאתיה. ואם היינו אומרים שפרה היא קדשי מזבח היה מתורץ, אבל לא נראה שיש תנא שחולק וסובר שפרה אינה קדשי בדק הבית. שהרי הגמרא תמחה ש"מ פרה קדשי מזבח. והגמרא אומרת בכמהמקומות חטאת קרייה רחמנא, משמע שפרה אדומה היא קדשי בדה"ב. תוס'.

אינם סוברים אחד כשני. רבי יוחנן לא אמר כריש לקיש, בשוחט בעלי מומים בחוץ, מפני שרצה להעמיד את המשנה אפילו בקדשים תמימים, וברור שאפשר להעמיד את המשנה בשוחט בעלי מומים בחוץ אלא שהוא תירוץ דחוק. וריש לקיש לא רצה להעמיד את המשנה בשוחט תמימים בפנים שלא לשם בעלים, שלומדים מהכתוב: "וּטְבָחוּ אוּ מְכָרוּ", כל היכן שישנו במכירה ישנו בטביחה, וכל היכן שאינו במכירה אינו בטביחה²³³. והרי בקדשים תמימים אם מכרם המכירה אינה מכירה, שקדשים תמימים אינם יוצאים לחולין בפדיון, ולכן קדשים תמימים אינם בטביחה.

ורבי יוחנן וריש לקיש נחלקו לשיטתם, במה שנחלקו בגנב המוכר טריפה, לפי רבי שמעון הפוסט על שחיתתה. רבי יוחנן אמר חייב, אף על גב שאינו בטביחה ישנו במכירה. וריש לקיש אמר פטור, כיון שלומדים מהכתוב: "וּטְבָחוּ אוּ מְכָרוּ", שגנב חייב תשלומי ארבעה וחמישה במכירה רק כשהוא חייב בטביחה. אבל אם אינו חייב בטביחה אינו במכירה. וכן אינו חייב לריש לקיש תשלומי ארבעה וחמישה בטביחה כאשר אינו חייב במכירה.

גנב כלאים וטבחה טריפה והקשה רבי יוחנן לריש לקיש ממה ששנינו, גנב חיה ומכרה משלם תשלומי ד' וה' שהורבעה מכבשה ותיש, וטבחה, או שגנב טריפה ומכרה, משלם תשלומי ארבעה וחמישה. ולכאורה הדברים נשנו כרבי שמעון, שאינו מחייב בשוחט את הטריפה בארבעה וחמישה, מפני ששחיטה שאינה ראויה אינה שחיטה. ומחייב רק בשוחט את הכלאים. וראיה שרבי שמעון מחייב במוכר את הטריפה, ואפילו שאינה בטביחה ישנה במכירה? אמר לו ריש לקיש, הדברים נאמרו לפי חכמים ולא לפי רבי שמעון. ושאל אותו רבי יוחנן, האם לחכמים טריפה ישנה רק במכירה ולא בטביחה? אמר לו ריש לקיש, ואם הם דברי רבי שמעון האם לרבי שמעון רק השוחט את הכלאים חייב ולא המוכרה? אלא התנא שנה טביחה והוא הדין למכירה. וכן נענה על קושית רבי יוחנן לפי חכמים, שהתנא שנה מכירה והוא הדין טביחה.

ור"י יאמר שלפי חכמים התנא צריך ורבי יוחנן יאמר, שאם הברייתא היא כרבי שמעון, לערבם ולשנותם והתנא אינו יכול לערב את שניהם ולשנות שהגנב חייב תשלומי ד' וה' גם בטריפה וגם בכלאים, גם בטביחה וגם במכירה. אפשר לומר שאגב שהתנא שנה טריפה באחד משניהם במכירה ולא בטביחה. הוא שנה גם את כלאים באחד, בטביחה ולא במכירה. אבל לחכמים התנא יכול לערבם ולשנות, גנב כלאים או טריפה וטבחה או מכרם משלם תשלומי ד' וה'.

233 ומוכר בשבת חייב מפני שאותה הבהמה ישנה בטביחה ביום חול. תוס'.

בכל מקום שכתוב שה מוציא את הכלאים

ושואלת הגמרא הרי רבא אמר שלומדים בבנין אב²³⁴ שבכל מקום שנאמר "שה" ממעטים את הכלאים. ואומרת הגמרא

שהמלה "או" שבכתוב "וּטְבַחוּ אוּ מְכַרוּ" באה לרבות את הכלאים. שואלת הגמרא, האם בכל מקום שכתובה המלה "או" היא באה לרבות?. והרי שנינו בבבלי שדורשים מן הכתוב: "שׁוֹר אוּ כֶּשֶׁב אוּ עֵז כִּי יִגְלַד", "שׁוֹר אוּ כֶּשֶׁב" פרט לכלאים "אוּ עֵז" פרט לנדמה, הבא מן האיל והכבשה שאיננו דומה לא לאביו ולא לאמו אלא לעז, שפסולים לקרבן? אמר רבא, בכל מקום דורשים לפי ענינו של הכתוב. בגניבה שכתוב "כִּי יִגְנֹב אִישׁ שׁוֹר אוּ שֶׁה" ואי אפשר להוציא כלאים²³⁵ משור ושה, ואי אפשר ללמוד ממשמעות הכתוב את הכלאים. שהרי שור ושה אין עיבורם שווה ואינם מתעברים זה מזה. ולכן המלה "או" באה לרבות כלאים הבאים מכבש ועז. ובקדשים שכתוב "שׁוֹר אוּ כֶּשֶׁב אוּ עֵז כִּי יִגְלַד" ואפשר להוציא כלאים מכבש ועז, ובמשמעות הכתוב יש גם את הכלאים, ולכן המלה "או" היתירה באה למעט את הכלאים.

מכך שסוף הפסוק בא למעט כלאים שואלת הגמרא, הרי גם בקדשים נאמר "שור או כשב" שאין אתה יכול להוציא מביניהם כלאים. גם תחילתו באה למעט

ומדוע לא נרבה את הכלאים מ"או"²³⁶? ואומרת הגמרא שמכך שהמלה "או" שבסופו של הפסוק: "שׁוֹר אוּ כֶּשֶׁב אוּ עֵז כִּי יִגְלַד" באה למעט את הכלאים גם המלה או שבתחילתו באה למעט את הכלאים. ושואלת הגמרא, אדרבה נאמר שמכך שהמלה "או" שתחילתו של הפסוק באה לרבות את הכלאים גם המלה או שבסופו באה לרבות? עונה הגמרא, שאם נאמר שהמלה "או" באה למעט את הכלאים צריכים שני מיעוטים. אף על גב שכלאים נתמעטו מ"או" הראשון צריכים למעט מ"או" השני את 'בדמה'. אבל אם המלה "או" באה לרבות את הכלאים. אם כלאים הבאים משני מינים שונים התרבו והם כשרים בודאי 'בדמה' שבא מאותו המין כשר ומדוע צריכים "או" נוסף לרבות 'בדמה'?²³⁷

234 רש"י מפרש בחולין מהכתוב "שור שה כשבים ושה עזים". ור"י הקשה שלר"א הבנין אב של רבא בא לטמא שנוגד מן הטהור שלא כר' יהושע, שאם כר"י הרי הדבר נלמד מה כשבים ושה עזים. ורואים שהלימוד שלצרבא אינו מהכתוב "שור שה כשבים ושה עזים", ונראה לר"י שהבנין אב של רבא הוא מהכתוב בפסח "שה תמים זכר בן שנה יהיה לכם". ונראה לר"י שהבנין אב של רבא והגז"ש של בכורות אינם אותו לימוד. אפילו שהם נלמדים משה של פסח, משום שהבנין אב נלמד מהיתור של "מן הכשבים ומן העזים תקחו, ומהגז"ש לבדה לא היינו ממעטים כלאים מפני ש"תפדה" "תפדה" ריבה. תוס'.

235 אבל אין לומר שהיא אפשר ללמוד מהלימוד של רבא למעט כלאים. מפני שהלימוד של רבא נאמר רק כשכתוב רק שה ולא כשכתוב שור או שה. תוס'.

236 אבל ללא הריבוי אם לא היה כתוב "או" לא בהתחלה ולא בסוף הפסוק יש למעט את כלאים מכבש ועז ממה שסמך את שור לכשב כיון שמקישים לחומרא. התוס' הקשו שלא יהיה כתוב אלא את "או" שבין כבש לעז ומשור וכשב היינו ממעטים כלאים ומ"או" של כבש ועז נמעט נדמה. וי"ל שאם היה כתוב "או" אחד אפ' של כבש ועז היינו דורשים לרבות את הכלאים, כיון שאם לא היה כתוב "או" היינו ממעטים כלאים. תוס'.

237 ובלא הכתוב היינו מרבים את הנדמה שדומה במקצת סימנים וממעטים את הנדמה שאינו דומה כלל. וכשמעט נדמה מ"או" ממעטים גם את הדומה במקצת ואם היינו מרבים מ"או" היינו מרבים גם את הנדמה שאינו דומה כלל. ולכן מדייקים עכשיו שאם כלאים התרבו כל שכן נדמה אפילו שאינו דומה כלל. תוס'.

